„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у злату)
на годину 32 дин. на пола године 16 дин.
на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплате и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 132. У Новом Саду у петак 26. августа 1888. ГОДИНА XXIII.

ВУКОВА ПРОСЛАВА.

И дође доба, да се у Београду прослави спомен Вуков! На први мах изгледа, да се под данашњом владом у Србији може славити само спомен онога Вука, који је издао Србе на Косову. Но срећом није тако!

Славиће се стогодишњи спомен Вука Стефановића-Караџића. После толике спреме и договарања, једва ће бити бар нешто од онога, што је већ лане требало бити.

Лане се навршило 100 година, од онога дана пресретнога, кад је угледао света Вук Караџић, скупљач наших народних песама и обичаја, највећи поборник нашег народног језика, отац српског новог правописа.

Вукове кости почивају у Бечу, далеко од српског света и српске земље. Земне остатке Вукове требало је пренети у Београд, требало је и радило се на томе, али се није десило. Ствар је лагано и споро напредовала; српска влада није ту ствар онако помагала, како би требала. Иначе би се све то лане још извело.

Па и ове године одредила је влада 10.000 динара на прославу. То је мало, а да би се могло извршити све што би требало. Вукове кости остаће и надаље, до бољих времена, у Бечу, а 8., 9., и 10. септембра славиће се у Београду књижевна светковина, на којој ће бити представа у позоришту, говор пред великом школом, весеље предспоменикoм кнеза Михајла и подушије.

Нами је жао, а мора бити жао целом српском народу, што се у Београду није јаче запело, те да је прослава скопчана са преносом костију Вукових. Па и ова скромна књижевна прослава, десиће се под врло жалосним политичким приликама у Србији.

Питамо ми: Хоће ли многи и многи синови Србије моћи учествовати на тој прослави? Неће, јер су осуђени да лутају по туђини. И сама српска краљица по изгледу неће смети учествовати бар за сад јој још не дају да дође у Београд.

Но обазримо се и по другом српском свету. Црна Гора не може учествовати у прослави, јер од неколико година редовно протерују сваког Црногорца који дође у Србију. Босанце и Херцеговце у Србији такође гоне, а баш последњих дана српске су власти у Србији без нужде и повода предале једног Босанца босанским властима у затвор. Па и многи наши људи с ове стране Саве и Дунава не би могли учествовати у прослави, јер им је забрањен прелазак.

Жалосне, врло су жалосне те прилике! Вук је купио све наше песме и обичаје уједно, он је живео за тим, да учврсти културно јединство у Срба, а данас кад се у Београду слави културна прослава Букова, ето нас какви изгледамо.

Поред свега тога ми поздрављамо и ову и оваку прославу Вукову у Београду. Желели би ју друкчију, много друкчију, но добро нам дошла и ова. Сваки коме је могуће треба да оде тога дана у Београд те да увелича ту народну светковину.

Но многи неће моћи отићи у Србију, и тамо учествовати у прослави. А требало би да оних дана сваки Србин, ма где он био прослави помен Вукове стогодишњице, како би се у том огледало културно јединство, а не да славимо помен Вуков разбијено, у разним временима.

Зато су у првом реду позвана наша културна друштва, позвана је Матица, позориште, певачка друштва, где тога нема позвана је омладина да 8. 9., или 10. септембра приреде у сваком месту, где то може бити, свечаност у почаст Вука Караџића.

Ово је тако природно, тако нужно, да је скоро излишно било, што смо ми ову последњу примедбу и учинили. —ић.

Нови Сад, 25. августа.

Краљ Милан како брзојавно јављају, стигао је уторак у вече у Абацију. Ово је прва вест, која се чује о краљу Милану за ово последњих 8 дана. Нема сумње, да је краљ Милан за то време био потајно и у Београду. Упада у очи, што је краљица Наталија рекла једном емигранту из Србије: „До скора виђења у нашој отачбини у Србији!“ Румунске новине не могу да растумаче те речи. (Види данашњи допис „Заставе“ из Букурешта.) Међутим те се речи саевим слажу с оним речима, које је краљ Милан на свом тајном путу рекао својим сапутницима. Јер као што је познато, он је рекао: „Спор између краља и краљице легао је; они су се измирили и краљица за врло кратко време долази у Београд.“ — Видећемо.

Краљица Наталија у Букурешту.

Букурешт, 22. августа 1888.

Јуче у јутру — после по ноћи — стигла је муњевитим влаком краљица Наталија у овај град. Она је допутовала као сваки други, без велике галаме и изванредности. На овдашњој станици железничкој краљицу дочекаше њена сестра и зет и префект овдашње полиције. Овдашњи српски посланик, нити ико други из посланства, није нашао за нужно, да изађе пред краљицу. То је пало свима у очи, па је у данашњим листовима и забележено. Говори се, да је г. Рајевићу тако заповеђено из Београда. Вероватно је.

Краљица је отсела код свога зета и сестре. Пред кућом кнеза Гике стоје два жандарма ради услуге и почасти — а већ свакако и ради присмотре. Неки говоре, да је српски посланик у Букурешту г. Рајевић наместио нарочите људе своје око речене куће, којима је задаћа, да пазе и да бележе ко ће долазити краљици. Ја у то слабо верујем, да ће Рајевић тако што учинити. По казивању људи, који га добро знају и који с њим у додир долазе, он врло сажаљева краљицу Наталију, коју обично мученицом назива и више пута је, веле, најкао се, што му положај и домаће прилике не дозвољавају, да се он понуди краљици за заступника.

Ја сам се нарочито распитивао и дознао сам, да су се многи овдашњи Срби и остали Словени још јуче ишли записати име своје у кући кнеза Гике. Да ли је когод пред краљицу излазио и с њом говорио, то нисам могао дознати.

Овдашње словенско друштво „Словенски збор“ кажу да је желело поздравити краљицу Наталију преко свога председника госп. Љотића, који је, незнам из којих узрока, молио друштво, да ту мисију на другога којег чесника или члана пренесе, јер њему многи обзири крате да се прими те части. Због тога су многи чланови „Словенскога збора“ јако огорчени на г. Љотића и коментаришу тај његов поступак у смислу врло неповољном по њега.

У Турни Северину причекала је краљицу Наталију цела словенска колонија на станици, поздравила је кратком беседом и поднела јој киту свежа цвећа. Краљица Наталија је врло љубазно саслушала тај поздрав, примила је цвеће, поздравила се са свима појединце и говорила са њима о скорој својој тужној прошлости у Висбадену и Бечу, преповедајући им неке појединости. Кад јој се преставио један српски емигрант, она му је пружила руку и храбрила га је, да не малакше под теретом бола за отаџбином. — Сваки је говор краљичин поздрављао свет са „живила!“, „ура“ и „да живејеш!“ Тима се усклицима весело придруживали и сами сапутници краљичини, те је призор био баш импозантан. Када се влак кренуо, краљица се опростила са поштоваоцима својим овим речима: „Збогом! и до скорог виђења у драгој нам отаџбини!“ Громогласно „ура!“ и „дај Боже!“ беше одговор одушевљене депутације и раздрагане светине.

Овде се много и свакојако тумаче те краљичине опроштајне речи. Оне у самој ствари и звуче мало чудновато. И шта оне могу да значе? — Ето баш данас читамо овде депеше из Београда, како о измирењу краља и краљице не може бити ни речи, и како су „Српске Новине“ донеле распис, да се дан рођења краљице Наталије више не светкује.

Доведите сада ту вест у свезу са горњим речима: До скорог виђења у драгој нам отаџбини — и реците по души: разумете ли ту штогод? Ја с моје стране искрено исповедам, да не разумем.

Др.

Руско бродовље и руски осуђеници.

За време последњег руско-турског рата, није Русија имала на Црном Мору толико убојитог бродовља, да се тамо с турском флотом мери. Све ратно бродовље било је у Николајеву у Севастопољу смештено, и мотрило је да ли ће се турска флота где год на мору показати и покушати, да нека руска места бомбардује. Све што су Турци са својом доста јаком флотом покушали, било је, што су Сухум-кале бомбардирали и Абахазијанце побудили, да се покрену, и против Русије побуне. То је Турцима

ЛИСТАК.

ЦРНА ГРЕШНИЦА.

Стајао сам на улици и посматрао пролазеће. Наједаред зачух где пред мојим вратима стадоше кола. Одједном чух поздрав:

„Здраво Младене!“

„Здраво Миловане! Од куд ти?“ — Раширимо руке и изљубимо се. У том изађе и моја жена.

„Ово је моја млада, а ово је мој Милован, мој друг, мој брат, мој пријатељ.“

„Мило ми је, мило ми је,“ — па хајд у собу.

„Свини горњи капут; буди као код куће.“

Док смо ја и мој Милован разговарали већ се орило по дворишту: „држ' ово, држ' оно, удри по том, недај оном тамо и т. д.“ — те неко 3—4 перната божја створења беху немилостиво за ноге зграбљена — па нож под врат, те коњи.

Док се готовио ручак изађем с другом мало у шетњу.

Упутисмо се у оближњу шуму. Рекав' једно сто педесет пута: „добројтро!“ и „да бог да!“ дођосмо најпосле на крај улице. Пред нама пукла велика лепом травом покривена сеоска ледина с десна, а с лева грозни виногради и—ски, средом кроз њих пружио се великим, гранатим и листнатим дрвећем засађен друм, што води из Н—а у С. На дну ливаде диже се дебелим храстовима засађена густа шума. Призор диван! Ваздух чист и здрав да не можеш доста да га се нагуташ.

Сависмо мало у лево друмом, па се упутисмо у шуму. На ½ километра од села пружила се уз друм и с једне и с друге стране два реда лепих, чистих кућа. Мој Милован ме запита:

— А богати, какве су ове куће? Да нису ту насељени какви фетери?

— Јок. То су куће синова из најимућнијих овд. задруга.

— Па како ту да пограде куће?

— Е, па ту су добили од општине „плацеве.“

— А зашто се по изделише?

— Хјо, неки због свекрва и свекрова, други због снаја и заова, трећи због јетрва, четврти што хоће да су „газде“ за себе, а неки опет, што их на то господа наговорише, којима те деобе иду веома у рачун, јер се при њима долази до масних залогаја и лепих банака.

— Па је ли им бар колики део?

— Како у ког. Неки се мирним путем сами поделише. Тима је најбоље. Колико је добио, добио, ал' му је бар чисто од дуга, а кућу му подигла задруга. Сваки по мало.

— А они други?

— Хе, тима баш није најбоље. По неки се љуто завадише било из сопствене побуде, било наговором којекаквих неваљалаца и неваљалица, којима је у души, да боду нос у туђу кућу, па да сеју раздор и неслогу. По где где је крив старешина, што рђавим примером претходи и ништа не ради, а гради се господарем свега и свију и свима хоће да заповеда. А на много места су криви и млађи, јер знају да као чланови задруге имају права на извес тан део задружне имовине, па често неће да слушају старије, одговарају, нераде колико и како би требало — ал' ту су већином криве снаје и свекрве, заове и јетрве, јер понајвише оне прво заметну међу собом кавгу, која после пређе и на мушке чланове. Таке задруге се већином раздружују посредовањем општ. бележника или судијата — а кад се њима падне шака, па још у оваком случају, онда знаш да из борбе читава не излази ни једна странка. Онај који хоће да се дели, узајми прво новаца на рачун свога дела и то — разуме се — од каквог Јајтелеса или Шмилеса, они опет што остају у задрузи мите и шаком и капом, само да им већи део остане — па кад се деоба сврши, задругари често пређу баш као она два неваљала дерана што се свађали о орах, а трећи дошао па дао једном пола љуске, а другом пола, а језгру стрпао у уста па појео. — Ал' хајдмо у шуму.

На крају једног реда тих лепих и чистих кућа, као нека прљотина на чистом лицу, стоји ниска, кратка кућица, неолепљена и неограђена. Мој ме друг запита:

— А чији су ови „црни двори“?

— То су „двори“ једне црне грешнице.

— А зашто грешнице.

— Хе, и та је припомогла да се по нека поштена кућа окаља и разори.

— Како то?

— Ето како. Била ти је то некад лепа жена од својих 30 година. Од куд је дошла у наше село — враг нек је зна. Доста то, да она досели амо и отвори у некој споредној улици крчму. Била је лепа, а име јој Маца. Те крчму прозваше: „крчма код лепе Маце.“ Многи је и старешина и млађешина многу своју тешком муком зарађену пару тамо оставио. Особито од оних, који су повремено бирани за „варошгазде.“ Многом, је ли само изабран за кнеза, ешкупа или поглавара, смрди рад на дому и у пољу, а у крчму иде више него што је целог свог века био. Многа мати је много речи потрошила карајући свога сина, што се крчме и Маце не махне, а још више је несретних млада кукало и јадиковало, што им мужеви скуваше код „лепе Маце.“ Многе несреће и зла домаћа проистекла су отуда. Али тако зло као „брата“ Неђа непрође ни један.

У тај пар сретосмо баш под шумом, смежурану бабу, готово у просјачком оделу. Носи нешто сувади.

— Ето, то је та некад „лепа Маца.“

У тај пар прође поред нас и кроз зубе назва нам бога. Некад очи на врх главе, сад у црну земљу гледе; некад у свили и кадифи, сад у просјачким дроњцима; некад у „штифлетнама“ по патосу, сад по голој, рапавој земљи боса; некад са златним прстењем па прстима, сад са просјачком палицом у руци. Неколико тренутака гледасмо за њоме, па ме онда Милован позове да продужим причу о „брати“ Нићи:

— Дед' шта је било с братом, о коме спомену, да зло прође.

— Хе, шта је било. Био је то човек миран и поштен. У војништву био каплар, водник, шта ли. Знао читати и писати, а по нешто и „немецки“ натуцати. Имао је својих 30 ланаца земље у кућу. Сам он и сева Криста — жена му — и јединица им малена Спаса. Држао је слугу и три добра коња, па мирно обделавао своју земљу и красно живио у својој кући. Једне године навалили сељани на њега да буде кнез. Ма да се он много опирао, најзад га великом већином опет изабраше. А и како не би кад је брата писмен и „учен,“ а зна и „немецки.“ До сад некако отуд отуд па ћифта кнез. Па шу-шу, паћа-ћу, га-гу, — са господом те мађарски то немачки, па коме теже него „паорима.“ Додијало им, па не ће више ћифту, хоће свог човека.

Прими се брата кнежевства. Годило то не само његовој, него и свију његових сујети. А који човек није ма по мало сујетан? А и није шала бити први човек у селу.

збиља за руком пошло, јер су заузели Сухум-кале и малу руску посаду ухватили. Све шта су Турци ту постигли није им ништа користило, јер су морали заузету позицију оставити, као што су Абахазијанце које су на побуну навели, њиховој судбини останили, јер су после сви избегли и своју домовину, у којој су вековима становали, напустили, и у турске се пресели. За време рата нашло се неколико одважних капетана, који су на трговачким паробродима „руског друштва за пловидбу и трговину“ у море запловили те до Цариграда и азијатско-анатолинском обалом до Трапезунта кретарили. Пароброди „Вегна“ и „Росија“ са својим командантима долазили су с Турцима у сукоб, и код Батума заробе турски транспортни брод „Мерсину“ и на њему 1000 турски војника, које су у Севастопољ однели.

У Русији упознали су, од какве би користи било, кад би Русија имала на Црном Мору неколико великих бродова за превоз војске, и с брзим ходом удешених пароброда.

Неки руски родољуби, а на челу им прокурор светог Синода Побједоносцов, гроф Комаривски, и још неки, покрену ту мисао, и позову руске родољубе на добровољне прилоге. На брзу руку скупи се доста велика свота новаца, и набави се одмах пет таки пароброда. То бродовље назове се „добровољна, домољубива флота.“ Да то бродовље, које је под управом адмирала за црноморску флоту стојало, бадава не стоји, одреди му влада извесну новчану припомоћ, и распореди да исти пароброди на далеки исток, до Владивостока, и Сахалина; а после у Китај плове. Удешено је, да исто бродовље из Одесе разну трговачку робу, војнички прибор, војнике као посаду на остров Сахалин, и Владивосток превози, и из Китаја за руске трговачке куће, чај довози. Почетак био је тежак, и први покушаји нису тако лако ишли, али мало по мало, све се опоравило, и све то повољније бивало. То подузеће напредовало је, и пароброди зарађивали су новаца. Пре две године утопе се и разбију пароброди „Москва“ и „Кострома“ и управа нареди, да се место истих купе нови пароброди, као што су купљена још два пароброда, и сад „добровољна домољубива флота“ броји седам лепих, великих, брзих и готово нових пароброда. Ти пароброди плове сад редовно на далеки исток, и више пута нема ни једног у овдашњем пристану, јер су сви на путу.

Ових дана прикупили су се сви ти пароброди у овдашњем пристану, и повратили су се са свога путовања у Одесу. Пароброд „Кострома“ сукобила се у Босфору с аустријским Лојдовим паробродом „Марс“ ког је и утопила, а „Кострома“, која је носила терет у вредности од близу три милиуна рубаља, била је прилично ипак неопасно оштећена.

Пре пет дана било је у овдашњим новинама објављено, да ће пароброди „добровољне флоте“ „Нижни Новгород“ и „Петроград“ на далеки исток кроз сујецки канал, на острво Сахалин и Владивосток одлазити, и да примају сваке врсте робе за превоз, као и путнике. Новине јавиле су и то, да се очекује у Одеси из разних крајева Русије до 500 осуђеника, који су као злочинци на вишегодишњу робију осуђени, и шаљу се на острво Сахалин, где ће своју казну у овдашњим заводима издржавати. Био је и дан означен, кад ће осуђеници доћи и кад ће „Нижни Новгород“ полазити.

Ја сам често на тим паробродима бивао, а једном сам на „Москви“ до Порт Санда путовао, и на истој се кроз Сујецки канал до Измајила провезао. Али како сам хтео, да видим осуђенике, како су одевени, како су на пароброду смештени, како их држе, чувају и т. д. то се упутим да све то видим, ако ми дозволе.

Није било никакве препреке, јер сам на пароброду нашао чиновника који ме је лично познаво, и кад је команданту јавио, било ми је дозвољено, да по вољи све прегледам и обиђем. Осуђеника било је на „Нижнем Новгороду“ равно 525 које су лечници прегледали, да-ли су здрави и за путовање способни. Звали су по имену једног по једног и прегледали су их. Сви су били здрави, и изглед био им је добар. Одело било им је робијашко, и сваком је забележено на колико је година осуђен. По вери и народности било их је од свију народа и вера којих у Русији има. Било је доста Мухамеданаца, који су понајвећи зликовци. Ту је био и један принц далеки рођак шаха персијског, који је због убијства и грабежа, на 20 година тешке робије осуђен. Без Јевреја није могло бити.

Сви осуђеници смештени су у два велика оделења на пароброду. Тешки робијаши имали су гвожђа, а било их је доста који су просто по пароброду ходали. За чување осуђеника одређено је 40 наоружаних поморских војника, који су имали једног официра као команданта. На пароброду било је 15 путника који на далеки исток путују. Исти пароброд примио је до 10.000 метричких центи разне трговачке робе, и израчунато је, да ће за сав тај превоз добити око 140.000 рубаља кирије. Пре но што је „Нижни Новгород“ кренуо, отслужио је свештеник службу, и одговарали су т. ј. певали су солдати с ратног пароброда „Памет Меркурија.“ Дошао је градоначалник и неколико војничких и грађанских чиновника, као и новинара. После богослужења говорио је градоначелник да мирни буду, старешине и команданта слушају и у свему закону се повинују. Свештеник са своје стране говорио им је, да се Богу моле, за своје грехове кају, па ће се избавити, и опет слободни бити.

Пре него што је пароброд кренуо, саопштено је осуђеницима, шта ће им се давати за јело, како ће их редом пуштати, да по крову пароброда шећу, и како се у опште понашати морају.

Осуђеници причаше ми како весело на Сахалин иду, јер ће онамо као слободни бити, занимаће се занатом и ратарством, а који хоће, то му је слободно и своју породицу онамо довести, и настанити се. Са острва Сахалина, где су заводи за осуђенике не може нико утећи, окром ако ће у море скочити.

Скоро сви осуђеници знаду читати и мало их је било, који нису имали зборник или часловац. У Русији прости сељачки народ зна старословенско писмо, и ако у једној кући један знаде да чита, то и друге научи. Грађанску т. ј. нову ћирилицу слабо знају.

Кад је „Нижни Новгород“ кренуо то се чуло како осуђеници певају, и веселе се, што су на море и нову домовину кренули.

Одеса 17. августа 1888. **П. У.**

Чеда Мијатовић о краљу Милану и краљици Наталији.

Дописник француског листа „Фигаро,“ разговарао се недавно у Београду са министром спољних послова г. Чедом Мијатовићем, и саопштио је тај свој разговор у „Фигару.“

Дописник прича о том ово:

Г. Мијатовић ме је примио врло предусретљиво. Како преко дан има много посла, он ме је позвао да му дођем у седам сахати у вече. Нашли смо се у самоме министарству поред двора. Ја му прво казах да сам био гост при отварању нове жељезничке пруге, која везује Србију са Турском преко Бугарије.

— То је опет једна победа француската генија, рече министар: од Будимпеште до Цариграда, све су пруге железничке правила француска друштва; од Будимпеште до Београда, друштво Фиф-Лиља; од Београда до Цариграда, изузимајући оно нешто пруге бугарске, Виталис. Ми се према томе (!) надамо да ће наша земља бити познатија и боље цењена но до сада.

— Заиста, биће познатија. А што се цењења тиче — незнам како да вам кажем г. министре, — оно зависи нешто и од личних ствари краљевих, од те несрећне ствари са разводом, која даје маха свакојаким тумачењима.

Чеда: Краљ је постао предмет грђе у целој Европи. Али ја се не сумњам и најмање да ће се свет разуверити.

То ће врло тешко моћи бити у Француској, где свак радо заступа женску страну.

— Међутим краљ има довољна разлога.

— Би-ли смео да вас питам, каквих?

То вам могу казати. У том погледу нико није у бољем положају од мене. Ево петнаест година како стојим уз краља, али ви ћете разумети да баш из обзира на мој положај ја морам да ћутим. У колико више знам, у толико мање смем да кажем.

— Али ако ништа не кажу они који знају, онда како ће се јавно мњење разбистрити?

— Разумем вас... Ја ћу вас дакле представити једноме другоме господину који је моје друго ја, и који нема разлога да не говори, као ја.

Веран своме обећању, ја ево нећу споменути особу, која ми је казала ово што следује. То није краљ Милан, али ни краљ Милан не би могао говорити иначе, и ја се не бојим да ће ме когод побијати.

— То је нека чудна судбина господине, што су двоје млади супружника, створених зато да се слажу били нагоњени приликама да изложе светињу краљевскога дома, свакојаким измишљотинама злурадога света. И највећа брука, која се деси код обичних људи, није ништа према бруци, када се деси између крунисаних глава. Свака се ситница ту увелича, изнакази, изврне. Краљ је врло образован човек, врло племенит карактер. Краљица је колико врла, толико и лепа, а краљ никада није изустио ни речи, која би могла бацити сенку на њено владање. Овде, у двору, у већу поред оног дубоког поштовања, што га гајимо према краљици, ми смо често принуђени, да се заступамо за њу противу свакојаких ниских потвора. Краљ њу ничим не терети, он наводи само „неодољиву мржњу“, као што већ знате, која му је дом претворила у пакао. У место да подпирујемо огањ, ми смо непрестано радили, да утврдимо свезу између краља и краљице (?) уверени, да би тиме утврдили и монархију.

Ми нисмо никада управо могли дознати од куда је потекла хладноћа, која је овладала између краља и краљице одмах по рођењу престолонаследника Александра. (Па они су имали после још једно дете! Пр.) Ја незнам, да ли је краљ, кога краљица више ни гледала није, покушао накнадити се иначе где. (!! Пр.) О томе се никада ни траг није видео у двору. (?? Прев.) Краљица никад (!) с те стране није била увређена. (Не смејте се људи! Пр.)

Махне, које се краљу приписују, нису такве природе, да могу коначно помутити домаћу срећу. А краљ није да нема својих махна; у љутини незна да се уздржи, а тим се отпор не ломи. Али он није развратник, као што су га оцрнили: карта се са члановима дипломатског тела, који су више или мање имућни, али који махом морају водити рачуна о штедњи. У пићу не прекардашује, верујте, иначе би се крио, разуме се! Истина је, у свечаним приликама наш краљ се понаша мало слободније. Он вам је, што ви може бити незнате, човек врло отворен, који зна и уме да говори и забавља, па има и говорничкога дара, који се не види код осталих владара; али он се непрестано клати и пољуљује, те изгледа вазда, да хвата равнотежу. И то чини, да у извесној даљини изгледа као да је пијан. Ми смо много употребљавали, да га одучимо тога држања, али све у заман.

Краља је од свију потвора највише дарнула она, да му је у више прилика гостионичарске рачуне платио аустријски цар. То је проста измишљотина. Истина је међутим да је један други словенски владар злоупотребљавао на тај начин кредитом што га је имао код цара. (Племенити бароне de Verdnik! Чедо Мијатовићу, ти који се поносиш енглеским васпитањем — стидиш ли се ти потворе? Shocking!! Пр.) Али тако се што не може казати за краља од

Имао брата рођеног, Симу и још две сестре, обе удате у истом месту. Сестре и зетови уживају што је брата кнез. Само братин Сима није задовољан, па би често махнуо главом и рекао: Да бог да, да добро прође.

Елем брата је кнез. Чашћењу једва си могао краја да дочекаш. Данас је частио нови кнез, сутра ешкути, па поткнез, па остали поглавари. Одмах дакле у почетку алдумаш, за алдумашом, и то све код „лепе Мице.“ Код ње је некако најслађе, а и у крају је па не чини таку галаму по селу.

Трајало је то тако неколико месеци, кад ал се кнегиња Криста разболе и умре, оставив за собом своју 10-тогодишњу Спасу и „уцвељеног“ брату, који у последње време не беше више ни близу онај брата стари. „Лепа Мица“ се већ постарала, да испод „брате мире“ она два ђавола провире.

Брата је своју Кристу саранио лепо, како приличи првој глави у селу. Стари поп Даша је држао и „слово“ и зато је добио од брате петицу, осим оних 7, што их је добио за ношење у цркву, стајање по рогљеви и три главе евангелија. — Даћа је била масна, а вино добро, те је после неколико „у покој душе“ и попиног „Со свјатими,“ проливено неколико крокодилских суза, а после је било свакојаких душа и добрих и злих, и трезних и пијаних, и тужних и веселих.

Елем брата је удовац. Сад је слободнији. Нема му ко чантрати кад кући дође доцкан — а то је бивало врло често. Може сад доћи кад хоће, а ћи куд му је воља. Још да није мале Спасе, па слободан ко тица у гори. Она му задавала не малу бригу. Женити се тек не може одмах, шта би свет рекао, а остављати је опет саму код куће и то не може. Саветовао се о томе с братом Симом и сестрама Вемом и Пелом. У Веме шесторо, а у Пеле седморо деце, не знају како да сплавају и своју, камо л још да приме и Спасу. А ко зна хоће л то бити право и мужевима им. Најпосле прими је брат му Сима. Истина и он има доста деце, ал' док се брата не ожени узеће је, па како му било.

И досад је брата ретко кад на време долазио кући на обед или вечеру, а сад још ређе или никако. А и шта ће код куће, кад га тамо нико не чека. Данас руча код једног зета, сутра код другог, а по кад-кад код брата Симе, а понајвише у крчми и то код „лепе Мице.“ Тамо је у косту и општ. писар Сава. Ту је најјефтиније, а сека Мица зна добро да кува.

Трајало је то тако 2—3 месеца. „Лепа Мица“ и до сад се улагивала око брате, ал од кад је удов, посташе њих двоје са свим пријатељи. Често, врло често је брата на само бивао са „лепом Мицом.“ Та тамо је окукао. Шта су они међу собом домувђавали и разговарали, то они знају. Доста то, да братин брат Сима сад већ озбиљно навали на брату, да се махне Мице и бећарског живота, него нек' се жени, па оно своје дете узме к себи, а и докле ће кућа да му онако пуста стоји. Чим је кнезом постао брата, одмах је земљу дао у аренду, а радило и коње распродао, — а ди би он као кнез орао и копао? Кад једном не буде кнез лако ће то све и опет набавити. Тако је братина кућа стојала, као нека пустолина. По врту и дворишту ардало, да би се курјаци по њој сакривати могли. Пустош, права пустош. Зато и навалио брат Сима на брату, да се махне Мице и крчме па да се жени, те своју кућу опет у ред доведе.

Ал' брата окукао код „лепе Мице,“ баш као да су му пупак тамо одрезали. Већ се и бирачи му почели на њега љутити. Никад га нема у општ. кући, а кад га баш требају, где је, код „лепе Мице.“ По неки би га због тога грдили, а неки боме и туживали. Дошло то и солги до ушију, да брате никад скоро у општини нема. Солга био — од кад је брата кнез — већ неколико пута у општини, да прегледа општ. рачуне и ствари, па брату само једаред тамо нашао. Избрусио га баш поштено, па му попретио да ће га и скинути ако се крчме и банчења не махне. Брата се мало поправи од тог доба, ал за мало, па опет „што дикла навикла.“

Тек прошла година како је брата кнез. Кад једном дочека га бележник пред врати с неким актом у руци и позове га на страну, да му нешто рече. Развије акт, и саопшти брати наредбу среског солге, којим се брата скида са кнежевског звања због немарног вршења кнежевске дужности и неморалног владања, а на његово се место поставља поткнез браца Нестор Звекић, братин крвни непријатељ ја љубимац бележников. Они га и напуштали, па му они и скрјали врат.

Брата саслуша мирно наредбу и рече: Па право ми је, ја сам и онако говорио, да то није за мене, ал кад ме људи силом метнуше. Извади брата још последњу плату своју од неколико форината за последњи месец, па куда ће — већ „лепој Мици.“

Тај дан се брата дуго, врло дуго нешто тајно разговарао с „лепом Мицом“, а у вече га пратио гајдаш.

Шта се брата с Мицом домувђавао и разговарао, то они знају. Доста то, да после три недеље не помогоше ни сва јадиковања, ни потоци суза обеју сестара, ни сав јед и вика братиног брата Симе, — брата се оженио Мицом, венчао се и постао — крчмарем.

Братин брат Сима био је миран и добар човек. Ал' кад се једном разљути, бежи му с очију. У једу на брату, што је узео Мицу, заекао се да му никад више прага прећи неће, ал' и брата нека њему не долази. И умро је, а речи своје погазио није. Мала Спаса одмах је дошла своме брати и новој матери. Једна од сестара братиних, била и онако слаба, па је последње чудо братино и у гроб свалило. Није шала, да он узме крчмарицу Мицу, за којом се овде само ружни гласи могли чути.

Али свако чудо за три дана. Говорило се о брати и Мици и говорило, па се и умирило. После још неколико: „Е гле чуда, да он (брата) 'нави човек што је био, па да узме, ту — — долазе свакојаки називи. Ко би то мислио, да ће се он (брата) онако миран и поштен, тако дати залудити; био први човек у селу, а гле сад бирташ и то још у чијем бирцузу? у оне — — и опет поплавише сева Мицу свакојаки изрази, који јој ни мало не ласкаху.“ Тако то трајало још за мало, па било па и није.

У том приспесмо у шуми до једне празнине од 1—2 јанца. Беше ту дивна трава. Пруђисмо се на траву на леђа и гледасмо у лиснато грање околног дрвећа, снажећи своје од ноћас уморне очи на оном дивном зеленилу.

После кратког ћутања, замоли ме Милован да продужим своју причу.

Шта даље да ти причам. Лепа Мица је својим лепим очима занела брату, ал не за то, што јој је он био мио и драг, већ што је она иза братиних леђа гледала кућу и јанце, а њено стање беше и онако врло трајаво.

Брата је као крчмар сад још више пио, па се и — картао. То је научио још у војништву. Те пиће с једне, а картање с друте стране учинише, те брата мораде продавати своју земљу — али не у аренду — већ на вечито. Прекупио је мало по мало Чива Кон, који је по често брати, као свом „добром човеку“ повеће суме кредитирао. Најпосле остале брати куће, Мицина, која је већ била туђа, јер на њој више беше интабулисаног дуга, него што је вредила и његова, од које је један рогаљ већ био у Коновим кавцама.

— А шта је било са малом Спасом? — упита Миливој.

— Хе, шта је било. Било је то лепо девојче, ал до своје 16. год. у „красном“ друштву, које се често искупљало у њиховој кући, није никад ништа лепо и поштено видела, а мајка се баш није ни трудила, да склони то невино

Србије, који је био врло дарнут када је о томе читао у париским листовима. То му се учинило тако много, да је хтео да подигне парницу против листа „Figaro."

— А ја вас уверавам да је „Figaro" изванредно добро обавештен с поља.

— Признаћу вам то, јер и ја сам црпем понадшто обавештена из њега, која би ми иначе зар умакла. Међу тим краљ се смирио и одустао је од горње намере.

— Врло је добро учинио. (Овај је одговор Чедица прогутао и пустио га без примедбе. А и шта зна кукавац, када је Француз неумољив. Пр.)

— Но хајдмо даље. Ја вам могу рећи, након зрелог размишљања, да је политика узрок свему злу. С разлогом или не, то нас се сада не тиче, краљ се отворено ослања на Аустрију и он мисли да је Аустрија нужна краљевини српској и његовој династији. Краљица је Рускиња од главе до пете. Краљ није могао да трпи поред себе краљицу, која је једнако мутила (конспирирала) противу краља. Муж није могао да се сложи са женом, која је јавно устајала противу мужа. Када је краљица отишла из Београда, она је отишла у намери да омрази европске дворове са краљем. Прилике су биле толико затегнуте, да се глас о њеном повратку сматрао као претња, којом се она вазда и сувише служила. Када је она јављала: „Ја долазим," краљ је дрктао. Како је љубави међу њима одавно нестало, њих је везивала још само политика, и они су отпочели борбу међу собом, борбу на живот и смрт!

Краљ је почео онда да гледа у краљици свога противника и отпочео је непријатељство узев к себи сина, који у неку руку беше таоц у рукама панслависта. (Је л те, да је г. Чеда врло паметан човек и министар? Бистрина и виспреност његових мисли тако је очевидна, безпристрасност тако неоспорива. Пр.) Он хоће да његов син мисли као и он, да престолонаследник гаји планове, које и он. Поред матере, дете би постало пријатељ Русије. Поред оца, оно ће бити пријатељ Аустрије. С тога је био онај поступак у Висбадену....

— Који је све мајке у Француској ожестио противу краља.

— Верујем, пре свега за то, што је германска полиција ту ствар сурово обавила. (А ви, г. Чедице, који сте ту суровост испросили од германске полиције, ви нисте сурови?! Пр.) Сирото дете није могло појмити оно оружано отимање. Он је мислио, да су то какве харамије наишле, као да се ствар дешавала на македонској граници. С тога му се не сме ни поменути, да се врати назад у Германију. А после, што се у целој тој ствари видио само роман једне заплакане жене и једнога детета, које насилно одвлаче од његове мајке по жељи суровога тирана оца. То је заиста дирљива слика. Али, господине мој, краљ обожава својега сина! Краљевић обожава својега оца, па бих чак рекао, да он више воле краља, но краљицу (!), када том тврдњом не бих навукао на краљевића сумњу е је неблагодаран син, а ту сумњу сирото дете не заслужује. Ми често примећујемо краљу, како и сувише воле краљевића и да га мази. У сваком случају, краљ још ничим није узнемирио његову младу душу, нити је ичим кушао, да краљевић престане волети и поштовати своју мајку. На сва његова питања, он му одговара: „Остави то сад, доцније ћу ти објаснити." Краљица се исто тако понашала: дете дакле није било у стању да суди о својим родитељима. Краљевић пише својој мајци двапут недељно, а она њему пише готово сваки дан.

— А зар нема никаквог изгледа за измирење краља и краљице?

— Колико је мени познато, нема. Краљ је предлагао неку врсту измирења, али краљица је одбила тај предлог. У осталом, краљ не може да остане у положају мужа раздвојеног од жене, без икаквих услова. Сада је на духовноме суду да реши.

— Хоће ли краљ добити развод брака?

— Слободно је посумњати се у то. Краља и краљицу развешће (телесно и имаовно) али их неће развенчати. А пошто краљ нема намере да се жени још једном, он ће се и тиме задовољити.

С тим се свршио тај разговор, из кога смо ми изнели најважнија места. Да ли је Чеда Мијатовић успео да одбрани краља, о том нека суде читаоци.

ДОПИСИ.

Ковин, 21. августа. Писмо вел. жупана Ормоша министру Орцију као заступнику министра унутрашњих послова, које је писмо „Застава" у једном од прошлих бројева донела, у чинило је овде и у околини велики уписак, само, разуме се, како код којих људи. Народ се чуди оном титрању и изигравању народних права баш одонуда, откуда би требало највише да се на та права пази; а чиновништво и они, што послужише као слепо оруђе том чиновништву приликом ланског избора, оборили главе, те нит роморе нит говоре, па им човек може само са лица читати, да им је тешко на души. Јесте, тешко им је, ал не што би их зар савест гризла, него што су дочекали такву бруку од себе, а после што страхују, да ће ухваћено писмо и по њих многе судбоносно бити. Та бојазан се опажа на многим чиновницима из солгабировата па и на многим општинским бележницима, који су јуче овде сви били. Ствар је у томе: многи држе, да сада, кад је то писмо избило на јавност, мора тамишградски велики жупан Ормош пасти. Тај пад би био судбоносан по многе чиновнике у тамишградској жупанији, па и по многе у ковинском солгабировату, у толико, што би Ормош и многе њих за собом повукао. То су све они чиновници, које жупан Ормош узима у закриље, који не уживају своја места по својим способностима, већ по услугама, које указиваху датим приликама влади и који су готови да учине све на захтев и заповест својих претпостављених, па ма тиме народни интереси и народна права била најгрубље повређена. С тога и ни је никакво чудо, што су сви они сада тако узбуђени. Сви су они лепо понамештани, и могли су да раде према народу што-год су хтели, а за то никад ни мали прст на руци да их заболе.

Они, који не продадаше свог гласа при ланским избору за порцију паприкаша, не воде толико бриге о жупану Ормошу, колико мисле, да би Стојачковић требало сада да даде оставку као земаљски посланик. Њега сад више и не спомињу овде као заступника белоцркванског среза на сабору, већ као фегеровог посланика, и тешко да ће Стојачковић икада моћи тај назив са себе збацити. Тако народ мисли и говори, а како Стојачковић мисли, видићемо и то. Но мислио Стојачковић окако ил' онако, народ је овде на чисто, да он није његов посланик, већ посланик општинских бележника и кнезова и оних, који се дадоше поткупити новцем касапина Фегера. Нека му је то на знање из овдашње околине.

Могу вам још и то јавити, да се многи од наших простих људи сада кају, што су се дали приликом ланског избора обманути и преварити. Признају своју кривицу, па говоре: Нека нас само бог поживи, да дочекамо други избор, па ћемо видети, куда ћемо гласати.

Вести из места и са стране.

Забава новосадског читаон. певачког друштва. У прошлом броју смо донели позив певачког друштва на забаву, на којој ће осим песама бити и две шаљиве игре приказане. Новосадска публика се у последње време врло слабо одазивала забавама певачког друштва, нарочито се „отмени" кругови новосадски одликовали својим немаром. Певачко друштво хоће да докаже, да на њему није кривица, те да публика не би могла рећи, како јој је непрекидно певање и свирање већ досадило, ево ће у своје забаве дилетантским представама да увуче још више живота, више занимљивости. Ако ни то не помогне, онда срамота остаје на тим нашим „отменим" круговима и ако данас сутра Нови Сад и опет остане без певачког друштва — они су виновници, јер већ одавно својим немаром убијају у члановима певачког друштва одушевљење за сваки рад.

Велики жупан тамишградски Ормош, који је израдио Фегеру племство за 8.000 фор. и те новце употребио на потплаћивање бирача, позван је у Будимпешту. „Темишв. Новине" јављају, да ће поднети оставку. С тим би он пустио да се скрјају кола на њега, а влада би остала — чиста. Мисли се, да је таква погодба између владе и опозиције. Ако Ормош даде оставку, онда опозиција неће интерпелисати у сабору. — Видећемо може ли и то бити?!

Одбор раденичке задруге у Новом Саду приређује свечану забаву у грађанском стрелишту у суботу 27. августа (8. септембра) 1888. у корист своје болничке благајне. Улазна цена за породицу 1 фор. Почетак у 4 сахата по подне, а свршетак ујутру. У случају непогодног времена одржаће се забава у идућу суботу.

Продаја зграде Текелијиног завода. Јављају нам из Будимпеште, да је одбор, који је српска православна црквена општина изаслала, да води преговоре са вароши о продаји зграде Текелијиног завода, имао сада у понедељак седницу, пошто је министарство пристало да варош може купити ту зграду. Одбор је узео ту ствар у претрес, и решио је, да поднесе црквеној скупштини предлог за продају, али под условима, да варош одмах положи 230.000 фор. као куповину, чим се потпише уговор, а после да питомци могу остати још годину дана у тој згради, ако би се још ове године куповина закључила.

„Народна задруга за међусобно помагање и штедњу" у Карловцима. Пишу нам из Карловаца: „Наша „народна задруга за међусобно помагање и штедњу," коју смо пролетос основали, врло добро напредује покрај оба још новчана завода, која у Карловцима постоје. Узрок је томе, што народ све боље увиђа, да је наша задруга једино у материјалном интересу његовом основана, а не да служи овом ил оном за кортешке цели као други заводи. Приметило се и то, да се нарочито сиромашнији свет јако одазива и да уплата тачно тече, као и то, да поред свег незгодног времена улози расту. Нарочито свет из околине, ма да има свуда сличних завода, јако се уписује у чланство. На основу свега тога, могу рећи, да је смер постигнут, што ће према горе реченом сваки и сам увидети. Све је за то, да је наша задруга постала већ прави народни завод, који ће многу сузу народњу утрти, а неће дати, да други заводи новчани заводе народ при разним приликама тамо куд не треба. Људи, који су је основали, имали су народне цели пред очима, па ће наша задруга умети и послужити тим целима. Јер чувати народ од материјалне пропасти, значи чувати му и душу и срце његово, те се тако неће моћи ма ко над њиме натрескати и приморавати га, да се као стока заводи и да иде ма за киме."

Несретан случај. Пишу нам из Фелдварца: „Један несретан случај да вам саопштим. Било је на Госпојину у вече. Нека жена досипајући у лампу петролеума под запаљеним фитиљем — на ма петролеум у стаклу букне. Она баци лампу од себе, разбије је и запаљени петролеум попрска је. У тај пар запале јој се и сукње на њој и пламен је сву обузме. Док је викнула, и људи са улице дошли, она се већ жива пржила. У неколико једва пође за руком да ватру погасе, али је дотле она грозно настрадала. Сва је била испечена. Смрт није одма наступила. Пуних још пет дана провела је у грозним мукама и онда је умрла. Прекјуче је сарањена. Грозан случај, уједно и савет многима, да буду с лампама опрезни. Ено се слично овоме догодило не давно и у Сомбору, па то нека је свакоме у памети".

Ударио гром у кућу. 30. августа падала је у Руми, како оданде јављају „Н. Н." силна киша, коју је пратила ванредна грмљавина с громови. Том приликом ударила су два грома, један за другим у димњак од куће бившег начелника г. Јована Ђуришића. Први је гром развалио цео димњак, те је преко тавана продро у собу, где је починио пуно штете, а од туда је изишао кроз прозор напоље. Други је по крову разлупао цреп и изишао пред „кантаром". Штета износи преко 1000 фор. Срећа је само хтела, да том приликом није пострадао и бивши начелник Ђуришић. Он је наиме спавао за време олује баш у соби у коју је гром ударио, те га је ћерка пробудила мало пре удара грома. Да није истог часа отишао у писарну, него да је остао у соби, бог зна, шта би било с њиме.

Бележник вежбао се у пуцању на човечјој лубањи. Пишу нам из Ковина: „У прошли петак била је истрага у овдашњем солгабировату против гајског општинског бележника Терека, који је пријављен, да је из пушке више пута пуцао у човечју лубању, коју је сам са старог српског гробља донео, па је за зид српске цркве утврдио, и онда у њу гађао. Испитивано је 16 сведока, и сви су они под заклетвом изрекли, да је у истини Терек споменуто недело учинио. На основу тога оптужен је сад Терек са обести своје, а пре но што се нареди коначна расправа, још ће испитна комисија изићи на место, где је обесни бележник то недело учинио."

створење, да у глибу неморала и оно не потоне. Имала је она и у томе свога рачуна.

Брата је или био пијан, или спавао, или се картао. Маца је пак за оних 4—5 год. док Спаса беше још дете, тонула све дубље и дубље у глибу свог неваљалог живота, а о малој Спаси нико није водио рачуна.

Неумивена, неочешљана, прљава, жалосна ишла је као пуста.

Трајало је то тако до њене 16. год., кад сева-Маца више бриге и пажње поклони својој пасторци. Она је стаде мити, чешљати, лепо облачити, купи јој чак и неколико дуката на врат. Спаса постаде красна девојка. Сад је тек у очи упадала њена лепота. Бадава, ипак и хаљина чини човека човеком.

Брата се слабо освртао на своју ћер. До подне био је пијан од ракије, по подне од вина, а мало који дан и ноћ да није карте имао у рукама. Имао је „красно" друштво. Давид Лолин, Нова Бећаревић, Риста Муштерић. Све беспосличари као и он, а при том још и на злом гласу, као убојице и ноћници, што радо прегледају туђе таване, коморе и т. д. Док је Спаса била мања, нико је није ни гледао. Сад, кад већ и дукате поче носити, запињала је многом са око. Није чак ни општ. писар — сад већ други — Јеврем био према њој равнодушан. Увек би је хвалио, кад би дошао к њима на чашу вина у „екстра" собу, како је лепа, како јој ово, па оно добро стоји и т. д. Годило то сујети младој и још невиној Спаси, па се само смешила и успијала. Док је у једној соби Спасина сујета о лепоти јој све већма подгревана, дотле у другој соби („бирцузу") имала је Спаса прилике да чује и слуша свакојаке гадне изразе, од Давида, Нове и Ристе. Тако је мало по мало без њене кривице убијан у њој још за рана девојачки стид, те Спаса мало по мало постаде уображена, сујетна вамитуша. По себи добра и мирна, као некад и брата јој, у неваљалу друштву лако се покварила.

Од силног пића, картања и неспавања тело нашег брате поче да слаби. Није он ни био баш јаког телесног састава, па најпосле мораде и подлећи. Једне јесени, баш кад му је Спаса навршила своју 17 годину, брата се сурва у кревет, да се више никад не дигне.

Умрло је. Чивутин Кон за најкраће време постара се, те се братина кућа продаде и његов дуг намири, а заостале 200 фор. метнуше у сиротињу, док Спаса пунолетном не постане. Заостало пиће као и своју кућу Маца такођер распрода, подмири дугове, а са заосталих и од брате скривених неколико стотина купи себи малу кућицу на крај села, па ту после братине смрти живљаше са својом пасторком, која је сад волела своју мајчију, која је лепо одевала и „својски" се за њу старала.

Упропастив и своје и братино имање, није Маца могла са оно мало заоставштине и кућу купити и започети опет какву радњу. С тога је у свом пакленом уму нешто друго смислила. — И сад сам чуо причу, коју овде нећу поновити.

— Па како су могли општ. управници то да трпе? — запита Миливој.

— Како? Општ. управници? — Та како ће, кад и они беху чести гости тога општинскога пакла.

— Па како је Маца, доспела до овог садашњег стања?

— Маца је тако терала све до прошле године, кад мој пријатељ Мита Зарић изабрав буде за кнеза. Човек поштен и енергичан. До сад је гледао своју кућу, човек је имућан, а сад се примио. Не би ни сад ваљда, али ја навалих на њега, те се он прими кнежевства. Био је једногласно изабран. У току кнежевства му сетих га „лепе Маце", коју он таки хтеде протерати, заједно са неваљалом пасторком јој. Но међу тим пасторка јој пође за неког рибара, те сад живи тамо на другом крају села. А „лепа Маца" истрошив сву своју имовину, која је и онако малена била, а од „заслуге" се тек могло животарити, ето је видиш сад у тој колеби једва има шта да једе, од белила и руменила смежурана лица, гладна, гола и боса траје своје дане кајући се — можда — и што се родила. Бележник јој се смиловао, те израдио код кнеза, да јој дозволи у тој колиби остати. — Ето, сад знам ко је била „лепа Маца" и зашто је назвах црном грешницом. — Сад хајдемо натраг у село.

Устадосмо с траве и ћутећки се упутисмо назад.

Најпосле, кад изађосмо из шуме, прекидох ћутање:

— Миловане, шта си се замислио?

— Ти си ми причао о једној грешници, која је можда силом прилика, грешницом постала, па мислим сад колико и каквих грешника има, који су у много лепшим приликама одрасли, него та твоја Маца и Спаса, спремали се за овај живот у друштву човечанском, годинама учећи школе ниже и више, па свршив школе понамешташе се по народу као неки угледни људи, да бајаги буду народу од користи и пример честитости и поштења, а овамо су већи грешници и од саме твоје „црне грешнице" Маце.

У тај пар пројурише уз нас кола, а на коли седео један такав човек. Миливој ме запита ко је то. Рекох му.

— Ето, зар тај н. пр. није се годинама учио и спремао, како ће свом народу од користи да буде и како ће на поштен начин да дође до коре леба. Па шта чини? Гули, дере, па још на сва уста и хули онај народ, који га својим крваво-стеченим парама плаћа. Не разбира много, је ли поштено и праведно што заступа, него носи ли му пара, добити. Зар тај себе не продаје?

— Па нису сви таки, Миловане.

— Не кажем ни ја да су сви, али их има доста. Па нису они сами таки. Погледај по свим друштвеним сталежима, наћићеш их гомилама. Ето п. пр. толики наши прваци издају свој народ, хиљадама купују себи мандате, да после себе продаду по цену масних дневница и министарске милости. Многи наши архијереји по какву су цену дошли до својих круна и столица, не смеш ни запитати. Знам чак и попове, који за љубав незнатних годишњих награда од 50—100 фор. радо продају своје уверење и прелазе у редове народних непријатеља. Многи независни богаташи уживају што су у милости своје жупанијске и државне господе, или су у служби против свог народа или му бар никакве користи не доносе. Свугде трговина, свугде рачун. — Па тек при изборима, колико се њих ту прода, прода по много јефтинију цену, него што се и једна блудница продала.

— Нисам мислио да ће једна обична грешница, дати ти повода, да тако жестоко —

— Шта жестоко, прекиде ме Милован, баш за то, што је она обична грешница, која је међу грешницима одрасла, па и сама грешницом постала, треба је само сажаљевати, што је у тако несретним приликама родила се и одрасла, за њу дакле још до некле има извине, али може ли да се извини онај, коме ни породица, ни друштво, ни школа, ни наука, не смета, да на своју савест, ако је у опште има — товари грехе, продавајући за новац своје уверење, своју душу? — Не може, и не треба, јер као што ону блудницу казни друштво општим презирањем, не треба ни оваким блудницима некажњеним кроз прсте гледати. Грешник је грешник, а сваки грех, кад му се кроз прсте гледа, отимље мах, и шкоди".

И дуго, дуго још продужисмо разговор о црној грешници и — грешницима.

М—н. К—ћ.

Смрт од шале. Читамо у „Бачванину“: У прошли четвртак 18. о. м. догодила се овде у Сомбору грозна несрећа. Јован Крстић — Кулпа, један од најстаријих пандура варошких, шалећи се са својим другом и добрим пријатељем, опет пандуром Радом Ратковим у пандурској соби, натегне на овога свој штап као пушком, велећиму да се чува, да га не убије. Рада Ратков маши се опет једне пушке, које по пропису морају празне бити, па држећи да је и ова пушка празна, натегне је на друга и пријатеља Јоцу, шклоцне, а пушка опали, тане пројури Јоци кроз десно око, размрска му мозак и главу и Јоца остане сместа мртав. Рада на то удари у вику и јаук, стече се полиција и имала је шта и видети. Одмах су визитирали све пушке и све беху празне, само она беше пуна, што је несрећу проузроковала. Рада је ухапшен и повела се даље истрага. Ово се збило на неколико минута пред подне. Истога овога дана изгорело је једно дете у пољу пурећи кукурузе, а једном раднику на машини откинула је машина руку. Ово је заиста судбоносан и несрећан дан и ако није петак ни 13. април. Све су пак ове грозне несреће изишле од непажње и лакомислености, због чега је већ било сила несрећа и још никако свет да се усаветује и да се навикне више и боље пазити на се.

Испирање злата у Србији. Као што је познато, у реци Пеку и његовим притокама налази се прилично злата измешаног са речним песком и шљунком. Околни становници одавна, знајући то, покушавали су, да из Пека и његових притока испирају злато, али, пошто нису вични томе, то се једва награђивао уложени труд за добитак који су тим постигли. Заступник министра народне привреде, министар просвете др. Владан Ђорђевић, желећи да се испирање злата ради како треба, те да држави и радницима донесе што веће користи, предложио је пре неког времена министарском савету, да му се одобре потребни трошкови ради позивања стручњака у овом послу, те да се ова радња у ширем обиму и корисније ради. Министарски је савет то одобрио и заступник министра народне привреде позвао је одмах из Сибиња томе вичне људе, који већ петнаест дана раде на том послу на лицу места. Резултат, који је за ово кратко време постигнут, задовољио је преко сваког очекивања јер у Дубокој нађено је грумење злата у тежини од једног килограма. Ми се надамо, да ће ова вест обрадовати свакога, коме је стало до корисног експлоатисања земаљског блага Србије.

Трговина.

= **Нови Сад**, 25. августа (6. септембра.) На данашњој нашој житној пијаци је мало пшенице довежено. Но и продаја тече мирније пошто су Јевреји изостали од пијаце јер светкују нову годину своју. Цена је пшници остала већином досадања ма што је на горњим пијацама почела напредовати. Међутим свакако ће идућих дана докле се сви купци на пијацу стеку и у нас цена унапредити се. Данас је плаћана пшница новосадска, шајкашка и сремска 7 ф. Наполица 5 ф. 60 н. Зоб 4 ф. 40 н. Јечам 4 ф. 60—70 н. Кукуруз 6 ф. 20 н. Све од 100 кгр.

Брашно са досадањом ценом се у знатним количинама односи лађом и жељезницом те су наши млинови у пуном послу са израдом брашна.

Посао са производи ограничен на продају за потрошњу. Страних купаца нема. Производ наших вртара — боставцијa по врло умереној цени се продаје.

Маст на више 64 ф. — 65 ф., на мање 68 ф. Сланина 64 ф. — 65 ф., од 100 кгр.

Угојени свињи тешки 46—47 н., средњи 47 до 48 н., лаки меснати 48—49 н., од 1 кгр. Мршавих се свиња тражи и јако су скупи, плаћа се за полгод. 18 ф. — 20 ф. годишњаке 30 ф. — 40 ф., двогодишњаци 50 ф. — 60 ф. од пара. Јагњци 7 ф. 50 — 9 ф., од пара. Теоци 8 ф. — 16 ф. од ком.

Вино. На поједину бурад рад домаће потрошње односи се вина дневно. Вина је изврсне каквоће на нашој пијаци. Цене су ове: лањско бело 8 до 12 н., шилер 10—14 н., црно 24 н. Старо бело 10—16 н., шилер 12—18 н., црно 32—42 н. Све од 1 литре.

Време ведро умерено топло. Вода у Дунаву код нас стоји на једној средњој мери.

*

У **Будимпешти** 23. августа. (4. септембра.) Покрај умерене понуде а добре воље за куповање пшеница је са 5—10 новч. боље плаћана, промета до 22.000 м. ц. Ражи се тражи, цена се чврсто држи. Јечам, зоб и кукуруз без промене.

Продано је пшенице потиске тешке 81.5 и 81. по 7 ф. 85 н. 80.5 и 80 7 ф. 85 н. 80. и 79.5 7 ф. 82½ н. 79. 78 5 7 ф. 75 н. 78. и 76.5 7 ф. 70 н. Пештанска 81.5 7 ф. 80 н. 81. и 80. 7 ф. 75 н. 80. и 79. 7 ф. 70 н. 79. и 78. 7 ф. 65 н Бачка 79. 7 ф. 70 н. Банатска 78 5 7 ф. 65 н. Све на три месеца.

Термини: Погодба је текла у неком очекивању, курс се није подпуно одржао. Закључена пшеница за јесен 7 ф. 75—76 н. за пролеће пшеница 8 ф. 64—66 н. Кукуруз за мај-јуни 1889. 5 ф. 40—42 н. Зоб за јесен 5 ф. 34—37 н. за пролеће зоб 5 ф. 86—89 н.

*

У **Штајнбруху** 23. августа. (4. септембра.) Радња са угојеним свињама без промене. На окупу је у оборима 114.071 ком. угојених свиња разне пасмине. Плаћани угарски мат. тешки 49—50 н. млади тешки 51—51½ н. средњи 50—51 н. лаки 49—50 н. Српски тешки 49—50 н. средњи 48—49 н. лаки 47—48 н. Сеоски тешки 48—49 н. средњи 48—49 н. лаки 47—48 н. Све од 1 кгр.

*

У **Будимпешти** 24. августа. (5. септембра.) Пшеница само умерено нуђена, воља за куповање добра пошто је и спекулација у куповању учествовала; тенденција чврста, промета 28.000 м. ц. Цена 5 н. виша. На против сва остала су зрна занемарена.

Плаћана пшеница потиска тешка 81. 7 ф. 87½ н. 81. 7 ф. 85 н. 80.5 7 ф. 80 н. 79.5 7 ф. 75 н. 79. 7 ф. 70 н. Пештанска 81. 7 ф. 85 н. 80.5 7 ф. 80 н. 79.5 7 ф. 80 н. 79. 7 ф. 70 н. Панчевачка 1300 м. ц. 785 и 950 м. ц. 77 5 7 ф. 65 н. Банатска 2800 м. ц. 79.8 7 ф. 70 н. 79. 7 ф. 65 н. Бачке 3200 м. ц. 79.5 7 ф. 92½ н. 78.5 7 ф. 75 н. 77.5 7 ф. 65 н. Бајске 2600 м. ц. 79.8 7 ф. 50 н. Арадске 80. 8 ф. 70 н. Све на три месеца.

Термини: Закључена пшеница за пролеће 8 ф. 64—66 н., за јесен пшеница 7 ф. 72—74 н. Кукуруз за мај јуни 5 ф. 44—46 н. Зоб за јесен 5 ф. 35—37 н., за пролеће зоб 5 ф. 80—92 н. Репица за септембар 14 ф. — 14 ф. 7½ н.

*

Стање воде у Дунаву: Од Пожуна до Мохача надолази. Од Новог Сада до Оршаве опада. Тиса од Сегедина до Титела у опадању. Сава у Сиску надолази под Митровицом опада.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи

од 25. августа.

4% угарска златна рента — — —	101·45
5% „ папирна „ — — —	91·55
Дукати — — — — — — —	5·82
Наполеондори (20 франака) — — —	9 70
Немачке држ. марке — — — —	59·75

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ.“

(Стигли 25. августа у вече.)

Београд. Полузванично признају, да су Христићевом кабинету дани избројани. Вест, да између краља и краљице долази до измире, обистињава се. Нов кабинет биће састављен пре повратка краљичиног. И ако је краљ позвао Ристића у Абацију, не верује се много у Ристићев кабинет, јер је стари обичај краљев увек се најпре договарати с онима, којима не мисли поверити састав кабинета.

Будимпешта. Вода у Дунаву од синоћ нарасла за 106 сантиметра.

Берлин. Вест, да је гроф Бизмарк отишао у Енглеску, није истинита.

Петроград. Цар и царица са децом, великим кнезом Владимиром и свитом кренули су се на пут. Пре свега ће да присуствују великим војеним маневрима у харковском и одеском војном срезу.

Софија. Мајор Паница поднео је и по други пут оставку.

Уредништву нашег листа стигло је на приказ:

17. **свеска књига за народ, издаје „Матица Српска“ из задужбине Петра Коњевића. Кад ће бити кише?** (Тумачење народног веровања.) За народ написао проф. Стева Миловановић. Трошком српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новом Саду 1888. Цена 10 новч.

„Сунце јарко...“ и „Што се боре...“ Српске песме удесно за гласовир Х. Доубек коровођа српског новосадског читаоничког певачког друштва. Цена 40 новч. Издање српске књижаре браће М. Поповића у Новом Саду.

Наши новчани заводи. Финансијско-економна расправа. Написао Ј. Миросављевић, књиговођа шабачке штедионице. Прештампано из „Шаб. Гласника.“ Шабац. Штампарија А. А. Славуја 1888. Цена 50 пр. дин. или 25 н. Стр. 102. мале осмине.

Одговори уредништва.

Г. Д. Форишковићу у Ст. Сланкамену. Иштете да вам назначимо неколико бољих економских, вртарских и т. д. листова. Не знамо, да ли мислите ту листове само српске или и друге. Ако мислите само српске, онда, на жалост, не може бити говора о више листова, већ само о једном, јер имамо данас само тај један лист, а то је: „Тежак“, орган српског пољопривредног друштва у Београду. Цена му је 4 фор. годишње, а претплата се шаље: „Српском пољопривредном друштву“ у Београду. Од немачких листова могли би смо вам препоручити сва три листа, што излазе накладом Hugo Hitschmann-a у Бечу (Администрација Wien I. Dominikanerbastei 5,) То су листови: „Winer landvirthschaftliche Zeitung,“ „Der practische Landvirth“ и „Der ekonom.“

ПОЗИВ

у седнице књижевног одељења

„МАТИЦЕ СРПСКЕ“.

Позивају се сва господа чланови књижевног одељења, да изволе доћи у седнице књижевног одељења „Матице Српске,“ које ће се држати у суботу 27. августа (8. септембра) о. г., и одмах други дан после свршене главне скупштине, свагда у 3 сахата после подне.

У Новоме Саду 18. (30) августа 1888.

Потпредседник књижевног одељења „Матице Српске“:

Новак Радонић, с. р.

ДИЛЕТАНТСКА ПОЗОРИШНА ДРУЖИНА

СРПСКОГ НОВОСАДСКОГ ЧИТАОНИЧКОГ ПЕВАЧКОГ ДРУШТВА

приређује

У НЕДЕЉУ 28. АВГУСТА (9. СЕПТЕМБРА) Т. Г.

У ДВОРАНИ СРПСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

а у корист

БЛАГАЈНЕ ПЕВАЧКОГ ДРУШТВА

ДИЛЕТАНТСКУ

ПОЗОРИШНУ ПРЕТСТАВУ.

ПРВО:

ЧЕСТИТАМ.

Шаљива игра у 1 чину, од К. Трифковића.

(Редитељ г. Бранко М. Рашић.)

ЛИЦА:

Стева Грабић . . . . г. Славко Св. Милетић
Мара жена му . . . . гђца Крист. Екмеџићева
Спира Грабић његов стриц г. Бранко М. Рашић
Софка собарица . . . гђца Даница Матићева
Јоаким Сапун берберин г. Коста Миросављевић

ЗА ТИМ:

ШАРАН.

Шаљива игра у 1 чину, од Змаја Ј. Јовановића.

(Редитељ г. Бранко М. Рашић.)

ЛИЦА:

Панта Динарић вртар . г. Бранко М. Рашић
Ана његова жена . . . гђца Добрила Брадићева
Станко њихов син свршен приправник . . . . г. Богдан Стојковић
Кнез футошки . . . . г. Ђока С. Николић
Савка сироче . . . . гђца Зорка Јовановићева
1-ви сељак . . . . . * * *
2-ги сељак . . . . . * * *

Тога вечера на претстави певаће и певачка дружина неколико песама у мушком и мешовитом збору.

Улазне цене: Седиште у кругу 80 новч. Седиште I. реда 60 новч., II реда 50 новч, III. реда 40 н, стајање 30 новч., галерија 20 новч.

Улазнице се могу добити у трговини код г. Пере Матића друштв. благајника и на дан претставе у вече на благајни.

Почетак тачно у 8 сахата у вече.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

У Срп. Чанаду — у Торонталу — има се попунити место учитељице. Плата је 350 фор. годишње и слободан стан с баштом. За школску дворану сламе колико буде нужно. Проситељи имају молбенице своје с нужним сведочбама до 18. (30.) септ. о. г. м. шк. одбору послати. Изабрана учитељица дужна ће бити све законом прописане дужности обављати.

Из седнице школског одбора у Српском Чанаду дана 21. августа 1888. године, држане.

1—3 **Школски одбор.**

С. ЛАКИЋ УДОВА

У НОВОМ САДУ

издаје **одмах** у својој кући на најлепшем месту главне пијаце:

1. **Један дућан за шпецерај, са штелажама и припадајућим просторијама.**
2. **Један велики дућан са припадајућим просторијама.**
3. **Један велики стан у првом штоку, са лепим видним са сокака собама и споредним просторијама.**

Дућани су са газом осветљени. Упитати се у писарници власнице. 1—3

ПРОДАЈА ВИНА.

У лебном сокаку у кући на ћошку, у којој се сремски суд (járásbirosag) у Новом Саду налази, има на продају добра вина (салаксија) 4 године стара, по јефтину цену и то:

30 хектолитара бела-шилераста.
10 „ бела.
15 „ црна.

Распитати и видити се може у кући десно у авлији код потписатог надзорника

3—3 **К. МИТРИЋА.**

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

СТЕВАНА ПЕТРОВИЋА И СИНА

У ЗЕМУНУ

потребује једног старијег и једног млађег спомоћника. Рефлектанти треба у својем препоручителном писму да означе где су и колико су сервирали и кад могу ступити. 1—3

МАНУФАКТУРНА, ПОМОДНА

и платнарска трговина

ПАВЛА Д. ЈОВАНОВИЋА

У ЗЕМУНУ

потребује спомоћника, који може одмах ступити. 1—1

ЈОВ. ГЕОРГИЈЕВИЋ

код „Писма“ у Новом Саду

потребује помоћника. Који је у галантеријској, кратког и плетене робе струки вичан, и који осим српски, мађарски и немачки зна, има првенство, а и може одма ступити. 3—3

КУЋА

у Новом Саду у лебарској улици под бројем 892. продаје се из слободне руке. За услове треба упитати у истој кући. 3—3

БИРЦУЗ

„КОД КРАЉЕВИЋА МАРКА“

У РУМИ

на доњој пијаци, на главном месту врло познат већ од старијег доба, издајем од 1. октобра п. рим. 1888. год. под кирију. Ближи услови код

Персиде Л. Јовановић

4—4 у Руми.

МАНУФАКТУРНА И КОЖАРСКА ТРГОВИНА

В. ЂОРЂЕВИЋА

У ШИДУ

потребује старијег и млађег помоћника. Ступање одма. 3—3

МАНУФАКТУРНА РАДЊА

САВЕ ТОКИНА

У ЧАКОВИ

потребује једног од млађи помоћника, који говори српски, немачки и романски. Може одма ступити. 3—3

НАЈСАВРШЕНИЈИ ЛЕК ЗА ЗУБЕ И УСТА:

СПАСОНОСНА ВОДИЦА

ДРА И. РАНИМИРА.

Повлашћена (патентирана) је од високих ц. кр. влада у Бечу, Будапешти и Београду. Од стручњака је признаата као најсавршенији проналазак на пољу зубног лекарства противу свију зубних и усних болести. — Она је у правом смислу речи спасоносна од најжешћих зубобоља, ревматизма у вилицама, скорбута, парулеса, непријатног задаха и у опште од свију мана у устима. **Неопходно је потребна свакоме без разлике** за одржавање, ојачавање, чишћење и улепшавање зуба.

Ова водица је **званично** анализирана опробана и **концесонирана** у више држава и својим чувеним спасоносним дејством надмашила је све остале лекове и сретства за зубе и уста.

Добити се може поштом непосредно уз доплату (Nachnahme) из главног стоваришта Др. И. Ранимира у Земуну (Угарској) и од Кохмајстера дрогуиста у Будапешти, као и посредовањем бољих апотека и трговина. На мање за варош Земун продаје трговина Капамацијe и друга у Земуну. — При куповини ваља пазити на ову заштитну марку, као и на својеручни потпис проналазача на свакој флашици.

5—20 **Цена: 1 фор. 20 кр. а. вр.**

ГВОЖЂАРНИЦА И СОЛАРА

ЂУРЕ СТАНИЋА И ДР.

НА ТЕМЕРИНСКОМ ДРУМУ

преко пута гостионе „три круне“ (Розмира)

У ЈЕДНОЈ КУЋИ ОБА ДУЋАНА.

Стављамо до знања својим поштованим муштеријама да смо осим гвожђарнице у дунавској улици, на темеринском друму филијалу (гвожђарске робе) отворили по најновијим спуштеним ценама.

Тако исто **СОЛАРУ**, које из првог мајдана повлачимо, како у камењу, тако и у цаковима ситну **најбољу со**.

Цена је размерно као у мајдану.

За кукуруз крунити врло практична ручна справа (машина) „најновије“. тежина 30 дека по ком. по најнижој цени. 1—3

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.